

RADIKALIZÁCIA A NÁSILNÝ EXTREMIZMUS

PRÍRUČKA
PRE PRVOLÍNOVÝCH PRACOVNÍKOV

TENTO PROJEKT JE PODPorený Z EURÓPSKEHO SOCIÁLNEHO FONDU.

CENTRUM
PRE ŠTÚDIUM
RADIKALIZÁCIE
A POLITICKEJ
NÁSILNOSTI

extremizmus

radikalizácia

Radikalizácia a násilný extrémizmus

Priručka pre prvolíniových pracovníkov.

Zvyšujúce sa riziko radikalizácie má čoraz väčší potenciál
ohroziť kohokoľvek z nás.

Práva dôvera, a akon sa v každom živote obraciam na prvolíniových pracovníkov, stojí za preverčením, že ošosa radného prístroja na práve oni tým kľúčovým partnerom, ktorí najlepší poznajú lokálnu úroveň, konkrétne skupiny a jednotlivcov, ktorí môžu byť naprie obracaní radikalizácii a vplyvom násilných extrémistických ideológií

Ministerstvo vnútra SR v spolupráci s Centrom komunitného organizovania pripravilo tento materiál, ktorého cieľom je zvýšiť povedomie prvolíniových pracovníkov o problematike radikalizácie a extrémizmu priblížením samotného procesu, ako aj individuálnych rizikových faktorov, nakoľko neexistuje modelový príklad radikalizácie.

Aj touto cestou by sme Vás radi povzbudili k tomu, aby ste sa na nás nebáli obrátiť s cieľom bezplatnej osobnej konzultácie. V rámci osobného kontaktu Vám poskytneme základné informácie a nasmerujeme Vás na subjekty, ktoré Vám poskytnú potrebnú pomoc a podporu.

odbor prevencie kriminality
kancelária ministra vnútra SR a
Centrum komunitného organizovania

RADIKALIZÁCIA
A NÁSILNÝ
EXTRÉMIZMUS
PRIRUČKA
PRE PRVOLÍNOVÝCH PRÁCOVNÍKOV

Stupne radikalizácie

Existuje mnoho spôsobov a kanálov (osobných aj online), prostredníctvom ktorých sa môže jednotliviec stretnúť s extrémistickou ideológiou. Samotný kontakt s ňou však nemusí nič znamenať, a teda jednotlivec podľa nej nemusí konať. Avšak vplyvom rôznych individuálnych faktorov môžu určité idey a myšlienky navodiť pocit príťažlivosti a vysvetlenia mnohých javov, pričom s nimi začne sympatizovať.

To môže v konečnom dôsledku viesť až k presadzovaniu drastických spoločenských zmien, v krajných prípadoch k použitiu násillia, sabotážnych a teroristických aktov s cieľom oslabiť spoločenskú súdržnosť a aj za cenu použitia násillia presadiť svoje idey.

Následným vytávaním sa obdobje nemu obsahu sa môže zo sympatizovania stať podporovateľ napr. pridaním sa do skupiny presadzujúcej) alebo otvorene deklarujúcej extrémistické myšlienky, pričom nadohľadne presvedčenie, že prezentované názory vystupujú aj jeho názory a sebaidentifikuje sa s nimi.

V prípade absencie záchytného systému sa takýto jednotlivec môže náhle začať ovplyvňovať a viesť konkrétnou ideológiou (napr. priamo v rámci extrémistickej organizácie v reálnom živote, alebo aj online). Z pohľadu postoja jednotlivca voči extrémistickej ideológii alebo extrémistickej skupine je možné skýnuť z úrovne aktivistu do úrovne radikála vplyvom ideologickej indoktrinácie, pričom len špička laodovca sa uchýli k páchaniu teroristických činov.

Jedným z najznámejších psychologických modelov radikalizácie smerujúcej k terorizmu je „schodisko k terorizmu“ prof.essora Moghaddama, ktorý podčiarkuje na to, že oslabenie a pocit krivdy, nespokojnosť a nuda pôsobením vonkajších faktorov zvyšujú zraniteľnosť jednotlivca podliehajú radikálnym ideám. Niekedy sa môžu snažiť zbližovať s radikálmi, v poslednej fáze sa demonstrujúci, pričom v tejto fáze ešte nepáchajú terrozmú činnosť. Prípadne sa môžu snažiť uspieť v osobnej a vzťahovej rovine.

Avšak pod vplyvom sklamaní a frustrácie z nedosiahnutia očakávaného môžu po pomyselnom schodisku vystúpiť vyššie a začať hľadať odpovede u podobne zmýšľajúcich ľudí s podobnými myšlienkami a názormi, či už v reálnom živote alebo na internete. Môžu nájsť extrémistický materiál alebo byť pozývaní už radikalizovanými jednotlivcami a subjektmi do extrémistických skupín (offline aj online) a prakticky čím vyššie vystúpi, tým je ich návrat „dole“ menej pravdepodobný.

Do konečnej fázy, v rámci ktorej je akceptovaná detumanizácia „nepriateľa“ a schvaľovanie násillia, promokne len malá časť jednotlivcov, ktorí sa vydali cestou nahor po schodisku. Na jeho samotnom vrchole sú títo jednotlivci odhodlaní použiť násillie a spáchať teroristické činy pre dosiahnutie svojho cieľa.

10 | RADIKALIZÁCIA A NÁSILLNÝ EXTREMIZMUS

11 |

Individuálne rizikové faktory

Osobná/osebnostná kríza

– pocit menejcnosti, neporozume-
nia, nevypočítania, nespravodlivosti,
beznašede, nikam nepatri, problém
zaradiť sa do rovesníckeho okruhu/
pracovného kolektívu, chýbajúca se-
badôvera, nízke sebavedomie, podlá-
canie, rodinné problémy, sociálne zne-
výhodnenie a deprivácia, ekonomická
a politická situácia, nezamestnanosť
(rodíčov), nestabilné rodinné prostre-
die.

Prežitá trauma/katastrofujúca udalosť

– nielen mlaďolí, ale aj
dospelí jednotlivci, ktorí zažili traumy
(fyzické, psychické), a teda boli napr.
obetou/svedkom domáceho násillia,
nenávisť a diskriminácie, sexuálne-
ho obťažovania alebo úmrtia blízkej
osoby, môžu mať ťažkosť identifikovať
a opísať svoje emócie. Ako ich môžu
držať v sebe, môžu ich aj neprimerá-
nym spôsobom vyjadrovať v podobe
hnevu, úzkosti, či depresii. Na to môže
naväzovať pocit neistoty, samoty

a následné hľadanie nových riešení
a vyventilovania sa, a to nielen fyzicky,
ale aj v online prostredí. Práve inter-
net a bezhraničnosť obsahu, ktorý
sa na ňom nachádza, môže slúžiť ako
zdroj inšpirácie k násilnému konaniu.

Hľadanie vlastnej identity/ konflikt identity

– rozvoj vlastnej identity je pre dospie-
vajúcich jedincov veľmi dôležitý. Fak-
tory súvisiace s formovaním identity,
ako napr. psychická zraniteľnosť, ní-
zke sebavedomie, zlyhávajúca vzťah
s rodičmi, negatívny vplyv najbližších
dospelých, ale aj nedostatočne prijaté
v rovesníckej skupine a ďalšie osobné
neistoty sú rizikovými pre vývoj je-
dince. Špeciálne u mladých ľudí citli-
cích sa vyčleňujúci pre svoju etnickú,
kultúrnu, rodovú či sexuálnu identitu
môže dôjsť k rôznym druhom škodi-
vého správania.

Vzory

– najmä blízke vzťahy s osobami z naj-
bližšieho okolia (napr. príbuzní, priá-
telia, ale aj učtelia, tréneri a iné oso-
by) majú vplyv na formovanie videnia
sveta každého jednotlivca, najmä však
detí a mládeže. Práve postoje, názory
a hodnotový systém, ale aj sprostred-
kované informácie týmito dôverynými
osobami môžu viesť k osvojeniu si aj
radikálnych myšlienok a extrémistice-
kých ideológií.

Vplyv skupiny/jednotlivca

– v rámci aktivít v rozličných sku-
pinách (najmä online, ale aj offline)
a naväzovaním kontaktov často aj
s neznámymi osobami na základe
potvrzujúcich názorov a presvedče-
ní môže dôjsť k urýchleniu procesu
radikalizácie. Určití jednotlivci majú
tendenciu, v spojení so vzrušením
a napätím alebo hnevom a frustráciou
a pod kolektívnym tlakom, podľahnúť
porúkaným presvedčeniam natoľko,
že napr. preberanie konšpiračných
narratív, pozícií „my vs. oni/ony“,
nekritickosť voči skupine/jednotliv-
covi, nenávisť a podnecovanie k nej
objavujúce sa práve v radikálnych ex-
trémistických skupinách sa pre zrad-
kativného jednotlivca stávajú novou
normou vnímania sveta okolo seba.

Túžba po statuse/dominancii

- niektorých ľudí môže pocit nena-
pätania, neryadnosti alebo hľadania
vlastnej identity viesť až k túžbe
po moci a postavení v rámci svojej
komunity. Mladí ľudia sú často radi
stredobodom pozornosti, a to nielen
extrovertné typy. Online prostredie
prináša anonymitu a ešte väčšie publi-
cium, s ktorým je možné zdieľať svoje
myšlienky a idey a kde sa zároveň dá
„ľahko“ inšpirovať. Či ide o verbalizo-
vanie vnútorných nespravodlivostí, fil-
trovanie hnevu, hľadanie riešení, ako
snaha zmeniť svoju situáciu, fyzická
skupina/triedny kolektív/okruh priate-
ľov alebo online komunita dokážu
poskytnúť jednotlivcovi rešpekt, uzna-
nie, vzhľadanie k jeho/jej osobe.

Prílišné trávenie času v online prostredí

- napriek tomu, že tomuto vplyvu vo
vzťahu k deťom a mládeži by mali
venovať pozornosť predovšetkým ro-
dičia a pestúni, nadmerné trávenie
času v online prostredí sa týka aj do-
ospelých. Každý online užívateľ môže
byť vystavovaný nevhodnému, nená-
visnému, násilnému a ilegálnemu
obsahu nielen na sociálnych sieťach a
diskusných fórach, ale aj v hrákových
platformách. V online prostredí exis-
tuje riziko, že bude jednotlivec pozva-
ný do uzavretej skupiny a následne
náborovaný za účelom využitia tejto
osoby na ďalšie aktivity extrémistick-
ých subjektov. To, čo môže spočiatku
vyzerať neškodne, môže časťm vysta-

Nestabilné alebo zhoršené mentálne zdravie

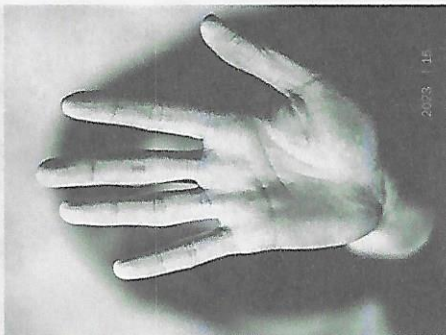
- nielen úzkosti a depresie, ale aj po-
ruchy osobnosti a iné duševné ochore-
nia sú v populácii zastúpené. Napriek
tomu, že prevažnú väčšinu z jednot-
livcov so zhoršeným mentálnym zdra-
vím extrémizmu nikdy neosloví, u
niektorých jedincov práve tento stav
môže zvýšiť zraniteľnosť voči radikál-
nym vplyvom a môžu mu tak jedno-
duchšie podľahnúť.

Problematické/nenaplnené romantické vzťahy

- domnelé predstavy, vysoké očaka-
vania, odmietnutia, opakovaný pocit
zlyhania vo vzťahovej rovine môžu
v jednotlivcoch (častejšie v mužoch)
navodiť pocit nespravodlivosti z odo-
pätania romantického vzťahu/sexuál-
neho styku. Vplyvom individuálnych
psychologických a sociálnych faktorov
a vonkajších vplyvov (predovšetkým
z online prostredia, kde sa tieto jed-
notlivci môžu zhrmažďovať) narastá
riziko vystavenia sa a preberania ná-
silných, radikálnych myšlienok, ktoré
ponúkajú vysvetlenia frustrácie jed-
notlivca. Ten môže svoj hnev násled-
ne nielen začať verbalizovať, ale sa aj
utiekat k násilným činom.

Predchádzajúca účasť na delikventní/trestnej činnosti

- či už individuálna alebo skupinová,
vytvára predpoklad o jednoducho
podľahnutí negatívnym vplyvom
opakovane, ako aj riziku podľahnúť
ponuke extrémistických subjektov a
ľudí s radikálnymi názormi pri hla-
daní uplatnenia a vlastnej identity,
a to v reálnom živote, ale aj online.
Deti a mládež sú obzvlášť zraniteľné
práve pre ich nedostatočnú zrelosť a
vyspelosť. Dospelí s kriminálnou mi-
nulosťou môžu mať problémy zaradiť
sa naspäť do spoločnosti (napr. prob-
lémy zamestnať sa, žiaden príjem,
odmietnutie rodinou), a teda hľadať
porozumenie a naplnenie pocitu, že
niekam patria, pričom s ponukou na
nahradenie týchto potrieb môže prísť
aj extrémistická skupina.

OP. E. RADIKALIZÁCIA A NÁSILNÝ EXTREMIZMUS

Pravicový extrémizmus na vzostupe

Násilný extrémizmus a terorizmus sú často mýlne spájané prevažne s formami náboženského extrémizmu a terorizmu. Za posledné obdobie rukami pravicových extrémistov a teroristov zahynuli prevažná väčšina zo všetkých obetí. Rovnako narastá aj počet útokov tzv. „osamelými vlnkami“, ktorí vykonajú tento typ trestnej činnosti samostatne, bez jasne preukázateľného napojenia na extrémistickú skupinu alebo teroristickú organizáciu, vplyvom samoradikalizácie.

Pravicový extrémizmus je najrozšírenejšou formou extrémizmu v Slovenskej republike a nadeľ nabera na sile. Problémom je, že nové, alternatívne subkultúry a online hnutia pravicového extrémizmu nachádzajú odozvu predovšetkým u mladej generácie, a to najmä vďaka sofistikovanej propagande extrémistických subjektov stojacich za šírením extrémistických myšlienok a ideológií vo virtuálnom priestore. Čoraz častejšie sa do popredia v online prostredí dostávajú myšlienky podnetiace rozsvievania chaosu, rasových vojen, oslavovanie a ospravedlňovanie teroristického násillia.

Napriek tomu, že väčšina jednotlivcov je odolná voči radikalizačným vplyvom a nie všetky spozorované zmeny, či už v správani, oblečení, vyjadrovaní, znene okruhu priateľov a pod., musia súvisieť s radikalizáciou, **obozretnosť je na mieste.**

Čo sú informačné kancelárie a kde sa nachádzajú?

Informačné kancelárie pre obeť trestných činov sú zriadené Ministerstvom vnútra SR, prostredníctvom odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR a nachádzajú sa na okresných úradoch/klientských centrách v každom krajskom meste.

S cieľom priblíženia služieb informačných kancelárií aj občanom zo vzdialenejších lokalít boli zriadené detašované pracoviská, ktoré sa nachádzajú na okresných úradoch/klientských centrách vo vybraných okresných mestách - **Malacky, Dunajská Streda, Levice, Prievidza, Lučenec, Ružomberok, Poprad a Michalovce.**

Úlohou informačných kancelárií je poskytovať obetiam a potenciálnym obetiam trestných činov **bezplatne a diskretne:**

- základné informácie o právach obetí trestných činov a o postupoch v trestnom konaní;
- pomoc pri orientácii v možnostiach riešenia situácie súvisiacej s trestným činom a jeho následkami;
- sprostredkovanie služieb a konzultácií s odborníkmi v oblasti právneho usmernenia a podpory, psychologického a sociálneho poradenstva;
- nasmerovanie na špecializované subjekty, ktoré poskytujú nadväznú odbornú pomoc.

Ďalšie dôležité kontakty:

- Policajný zbor SR**
- Centrum komunitného organizovania**
- Miádež ulice**
- IPčko**
- V prípade detí a mládeže aj:
 - centrá poradenstva a prevencie**, ktoré sú zriadené v každom okrese a okrem iného poskytujú aj komplexnú psychologickú, poradenskú a preventívnu starostlivosť klientom
 - referáty poradensko-psychologických služieb (RPPS)** úradov práce, sociálnych vecí a rodiny
 - sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela**

2017 RADIKALIZÁCIA A NASILNÝ EXTREMIZMUS

INFORMAČNÉ KANCELÁRIE PRE OBEŤ TRESTNÝCH ČINOV

Informačná kancelária
pre obeť trestných činov

Banská Bystrica
Sťaháňkovo nábrežie 7, 974 01 B. Bystrica
Tel. č.: **0961/608 790**

Bratislava
Tomášikova 46, 851 03 Bratislava
Tel. č.: **0961/048 014**

Trnava
Kollárova 8, 917 01 Trnava
Tel. č.: **033/559 47 09**

Nitra
Sťaháňkova trieda 69, 949 01 Nitra
Tel. č.: **037/654 93 24**

Trenčín
Hviezdoslavova 3, 911 01 Trenčín
Tel. č.: **032/741 12 50**

Žilina
Janika Kráľa 4, 010 01 Žilina
Tel. č.: **041/511 74 25**

Prešov
Levočská 3, 080 01 Prešov
Tel. č.: **051/708 24 59**

Košice
Komenského 62, 040 01 Košice
Tel. č.: **055/600 14 45**

Všetky informácie a kontakty sú dostupné na webe <https://prevenciakriminality.sk/>

Aktuálne informácie pravidelne zverejňujeme aj na Facebooku **Prevencia kriminality.**

Kontakty

Pracovníkov informačných kancelárií zastihnete v čase úradných hodín v pondelok až štvrtok od **8:00 do 15:00 hod.**, a v piatok v čase od **8:00 do 14:00 hod.**, prípadne ich môžete kontaktovať aj prostredníctvom všeobecnej e-mailovej adresy **pomocobeti@mivn.sk**.

Ak máte záujem o osobnú konzultáciu, prosíme Vás o dohodnutie si termínu, aby sme si pre Vás mohli vyčleniť dostatok času a priestoru.

Všetky informácie a kontakty sú dostupné na webe <https://prevenciakriminality.sk/>.

Aktuálne informácie pravidelne zverejňujeme aj na Facebooku **Prevencia kriminality.**

Identifikácia už nie je jednoznačná, ako kedysi...

Spoločenské vzťahy osôb s extrémistickou afiliáciou podlieha čiastočne sŕgme, avšak tak, ako svet okolo nás, aj extrémistické smery sa zmenili s nástupom digitálnej doby. Kým ešte donedávna bolo na základe vonkajších prejavov a znakov (napr. spôsob obliekania sa, vyholená hlava, brada a pod.) jednoduchšie predpokladať jednodňovcov príslušnosť k určitej radikálnej ideológii, v súčasnosti môže byť zradikalizovaným takmer ktokoľvek bez ohľadu na vek, pohlavie či sociálny status.

16 | RADIKALIZÁCIA A NÁSILNÝ EXTREMIZMUS

Prostredníctvom sociálnych sietí, internetových online for a hráčskych a streamovacích platforiem je dnes ľahšie ako kedysikoľvek predtým byť vystavený násilnému, radikálnemu a extrémistickému/terroristickému obsahu. Ako v iných druhoch kriminality (gejberškanovanie, nebezpečné elektronické obťažovanie, zneužívanie), môžu byť páchatelia čisto na pohľad bezproblémoví jednotlivci, radikalizovaní sa môžu aj mladá ľudia s výborným prospechom, jazykovými a technickými zručnosťami, dospelí ľudia s vysokoškolským vzdelaním, seniori, ako aj utiahnutí jedinci.

Prvolínioví pracovníci majú najvyššiu šancu všimnúť si zmenu správania jednotlivca alebo skupiny prímárne vo fyzickom prostredí. Správanie človeka sa počas radikalizácie mení, stáva sa intenzívnejším a extrémnejším v porovnaní s jeho predchádzajúcim správaním alebo všeobecnými normami, pričom zmena správania je badaateľná najmä v oblasti preberania radikálnej rétoriky (čo môže naznačovať príkon jedinca k extrémistickej ideológii), taktiež v oblasti sociálnych vzťahov (predovšetkým vyhadzovaním podobne zmyslajúcich jedincov), ale môže sa prejavíť aj upozorňovaním na seba v podobe drobnej delikvencie, vandalizmu, vyhŕžania sa, či inej tresnej činnosti páchanej pod vplyvom niektorých z extrémistických ideológií (napr. poškodzovanie cudzieho majetku, neoprávnené vniknutie na cudzí pozemok alebo nezákomné protesty v krajných prípadoch násilnosti).

Je dôležité neregularizovať a brať do úvahy aj okolnosti a prostredie, v ktorom sa daný človek nachádza. Ak totiž existuje relevantné vysvetlenie zmien v správaní (ktoré nie sú spojené s radikálnymi ideológiami), tieto zmeny by sa nemali považovať za znak radikalizácie. Vnímavosť prvolíniových pracovníkov k spozorovaným zmenám jednotlivcov a skupín v rámci svojej profesionálnej činnosti je preto vhodné čítivo a „bez nálepkovania“ konzultovať v rámci pracovného kolektívu a v prípade podozrenia na prebiehajúci proces radikalizácie na základe nadobudnutých poznatkov (napr. aj z online prostredia) neváhať skontaktovať spolupracujúce subjekty a požiadať o pomoc.

2023 | 139

POMOC OBETIAM

- trestných činov -

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
vytvorilo informačné kancelárie
pre obe trestných činov.

V ktorých mestách nás nájdete?

• INFORMAČNÉ KANCELÁRIE
PRE OBETE TRESTNÝCH ČINOV
• DETAŠOVANÉ PRACOVISKÁ

Ako sa cíte byť obeťou, sú Vám
BEZPLATNE a **DISKRÉTNE** poskytnuté
základné informácie a usmernenie
a spracetrovaná odborná pomoc
vistiť:

- psychologického poradenstva
- sociálneho poradenstva
- právnej podpory a usmernenia.

Medzi **ZÁKLADNÉ VYBRANÉ PRÁVA**
obete patrí aj:

- právo byť vypočutý,
- právo, aby sa s Vami zaobchádzalo
s úctou, rešpektom a citlivo,
- právo na odbornú pomoc,
- právo na informácie v zrozumiteľnej forme,
- právo na odškodnenie.

Časomneme Vás ako postupovať pri ochrane svojich práv a na koho sa obrátiť.

<https://prevenciakriminality.sk>